

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:
Joi'a si Dumineca.

Pretulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anulu XLIII.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru fiecare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 12.

Dumineca, 11/23 Februaru

1879.

Brasiovu, 10 (22) Februaru.

Pentru astadi trebuie se lasamu la o parte polemic'a nemultiamitóre cu diuarele maghiare spre a ne dá séma despre cele ce s'au petrecutu de câteva septemani incóce in sinulu nostru si despre situatiunea ce ni s'a creatu prin lupt'a reapucata in contra magharisarei.

„Prin pasii ce 'i amu facutu ne-amu pusu dreptu stavila in calea unui torinte puternicu, care se vedea a ne amenintia unele din cele ce avemu mai scumpe: limb'a, cultur'a nationala si in parte si autonomi'a bisericesca“. In aceste cuvinte respicate de Esc. S'a Metropolitulu Mironu Romanulu cu ocaziunea bineventarii, ce a intimpinat'o la reintórcerea s'a dela Vien'a din partea poporatiunei romane sibiene, se esprima tóta insemnatatea actiunei intreprinse de Episcopii ambeloru nóstre biserici. Petrusu fiindu de gravitatea impregiurari-loru faplice, de greutatile ce sunt si voru fi inca de invinsu in lupt'a pentru salvarea limbei si a culturai nóstre, Escelenti'a S'a a adansu: „Nu 'mi potu dér' ascunde simtiulu de multiamire ce 'lu am pentru D-Vóstra, candu veniti a ne dá spriginu moralu la intreprinderile nóstre, punendu-ve in tru tóte alaturea cu noi.“ („Telegr.Rom.“ Nr. 16.)

Nu este nimicu mai naturalu si mai indreptatitu decátu cá sub giurstarile grele actuale capii nostri bisericesci se se adreseze in modulu acest'a la toti fiii lorú sufletesci, apelandu la spriginulu si concursulu lorú moralu, si éراسi nu póte fi cevasi mai justu, mai prudentu si mai nobilu decátu cá noi cu totii se urmamu acestui apelu, se damu totu concursulu nostru acelor'a, cari lupta pentru limb'a, cultur'a si pentru autonomi'a bisericelelor nóstre.

Péna aci mergu tóte bine, dér' ce va urmá dupa acést'a? — Ori-ce lupta, déca este se aiba succesu, trebuie se fia bine organizata, cerculu de activitate alu fiecaruia trebuie se fia bine definitu. Asia si noi, cá fii credintiosi ai bisericelelor nóstre, intielegédu totodata marea insemnatate nationala ce o are pentru noi lupt'a pastorilor nostri sufletesci, trebuie se fimu consciu nu numai despre necesitatea concursulu nostru unanimu, dér' si despre modulu si mesur'a in care avemu se 'lu damu.

Lipsiti in cursulu seculiloru trecuti de ori-ce libertate, asupriti in modulu celu mai barbaru, cá rassa, aveamu numai unu refugiu: Biserica. Istori'a tristulu trecutu ne arata, cá nu numai odata amu fostu atacati péna si in sanctuarielre religiunei nóstre, dér' tóte incercarile inimice au fostu zadarnice prin curagiulu si energi'a cu care s'au luptatu in toti timpii preotii nostri, adeveratii sacerdoti ai poporulu romanu. Biserica a fostu singurulu nostru scutu, singur'a nóstra positiune defensiva, de unde ne amu potutu aperá nationalitatea in contra infricosiateloru atentate, indreptate asupra-i. Astfelu biserica s'a identificatu cu natiunea nóstra si natiunea cu biserica.

Acést'a stare a duratu péna la 1848. De atunci s'a schimbatu situatiunea poporulu romanu, desteptatu la noua viatie politica, intr'unu modu, incatu astadi nu mai cade sarcin'a aperarei esistintiei si a drepturiloru nóstre nationale numai pe umerii preotiloru nostri, astadi poporulu este atátu de inaintatu, incátu nu e silitu se lase conducerea destineloru sale numai in grigea pastoriloru sei sufletesci, ci se imparte in ea cu acesti'a, cu alte cuvinte natiunea numai este sinonima cu biserica.

Nu voimu se espunemu prin acést'a o idea noua, ci respicamu numai o convictiune care, dupa a nóstra parere, este generala, cá un'a ce resulta din situatiunea nóstra reala de astadi, spre a ajunge la conclusiunea, cá, déca de presentu biserica nu mai este sinonima cu natiunea, nici actiunea bisericelele nu este sinonima cu actiunea natiunei in sensulu strictu alu cuventulu.

Se fimu bine intielesi. Bisericele nóstre avendu unu caracteru espresu nationalu, urméza si de aci, cá pasulu intreprinsu de Episcopii nostri a fostu si nationalu. Afara de acést'a poporulu romanu l'a recunoscutu de nationalu si insasi opositiunea ce-o intimpina din partea maghiara dovedesce, cá este eminaminte nationalu-romanescu. Nu voimu se dicemu dér', cá actiunea Episcopiloru nosfri nu ar' fi uationala, ci voimu numai se constatamu, cá este in prim'a linea o actiune bisericesca. Metropolitii nostri au intrevenitu in contra faimosulu proiectu de magharisare, cá capi a-i bisericeleloru pentru respectarea autonomiei bisericesci si, cá supremi inspectori scolari pentru aperarea libertatii de invetiamentu garantata scóleloru confessionale prin lege. Interessulu vitalu alu natiunei romane concade dér' si in casulu de faci'a cu interesele bisericeleloru nóstre si ale scóleloru puse sub paz'a lorú, dér' pre candu cerculu acestoru interesse este mai restrinsu si multu puçinu definitu prin legile esistente, cerculu interesseloru nóstre nationale-politice este multu mai largu, elu nu se póte opri la acelu faimosu proiectu de lege, ba nici chiaru la legile esistente, ci tinde mai departe la delaturarea si modificarea lorú pe cale legala, incátu adeva aceste legi sunt contrarie desvoltarii nationale a poporulu romanu.

Contrarii nostri politici inse nu facu acést'a distingere, ci lorú intotdeauna le-a placutu si le place a ne confundá nationalitatea cu religiunea, cá-ci acést'a corespunde mai bine interesseloru lorú suprematistice. Asia ei si astadi tienu, cá ceea ce dicu si facu Episcopii nostri, este espresiunea vointiei poporulu romanu. Nu potemu negá cá Metropolitii si Episcopii nostri in urm'a inaltei demnitati, ce le-o dá oficiulu lorú eclesiasticu, sunt si astadi cei mai destinsi reprezentanti ai poporulu romanu, de aci inse nu urméza, cá ei ar' fi sub tóte impregiurarile reprezentanti naturali ai vointii nationale. Ne simtimu indemnatu a accentuá acést'a cu atátu mai vertosu, cu cátu in casulu de faci'a s'ar' poté deduce, cá spre exemplu petitiunea asternuta monarchulu de cátra episcopatululu si consistoriulu greco-orientalu, ce-o publicamu mai la vale, ar' fi in totu cuprinsulu ei espresiunea fidela a vointiei nationale.

Ori-cine va ceti acestu actu se va convinge, credemu, cá elu, abstragédu dela cererea, cá se se delatureze proiectulu de magharisare, care cerere este espresiunea dorintiei generale a natiunei romane, contine astfelu de concessiuni in privintia instructiunei limbei maghiare si se misca pe unu astfelu de terenu, incátu uu se póte pune in consonantia cu adeveratele postulate ale poporulu romanu.

Nu e oportunu de a face acuma analis'a acestei petitiuni, ajunge deocamdata se constatamu, cá ea se póte considerá de espresiune a dorintiei si a vointiei nationale numai in punctulu acél'a, care cere delaturarea proiectulu magharisatoriu. Incátu archiereii nostri urmarescu acestu scopu, potu fi siguri de totu concursulu moralu alu natiunei nóstre.

Nu scimu déca si ce felu de representatiune a asternutu episcopatululu greco-catolicu monarchulu, dér' repetamu si cu privire la procederea acestuia, care amu fi doritu se fi fostu mai solidara, cá ea inca va intimpiná spriginulu moralu alu natiunei numai incátu va corespunde dorintieloru ei adeverate.

In fine declaramu, cá prin cele dise nu amu voitu si nu voimu se detragemu nimicu din meritulu ce si l'au castigatu fara indoiéla Metropolitii si Episcopii nostri prin pasulu intreprinsu, pentru natiune. Ei si-au facutu deocamdata datorii'a, acuma vine rëndulu la natiune cá se si-o implinésca si ea pe a s'a, dandu-le spriginulu cuvenitu si luptandu intre marginele legi in strinsa concordia atatu pentru delaturarea noului periculu, cátu si pentru imbunatatirea generala a sórtei sale.

Cronic'a evenimenteloru politice.

In fine dupa unu anu de asteptare in nesigurantia si-a capetatu si Austri'a unu ministeriu definitivu. Auersperg s'a dusu, dér' colegii sei afara de Dr. Unger au remasu in posturile lorú; ministrulu de culte Stremayer s'a incredintiatu, nu oficiulu unui ministru-presiedinte, ci numai „presiedinti'a in consiliulu de ministri“ si la interne a fostu chiamatu comitele Taaffe, care dupa, ce nu i-a succesu a formá insusi unu cabinetu, si plecase dela Vien'a. Cabinetulu vechiu Auersperg a fostu dér' reconstituitu si carpacitu, dupa potintia, inse fara Auersperg si cu Taaffe, care ori-cumu este omulu unei nóue combinatiuni politice. In punctulu acest'a se deosebesce reconstruirea ministeriulu vechiu din Austri'a, de cea de mai deunadi a ministeriulu din Ungari'a. Aci Tisza — capeteni'a — a remasu si au intratu in cabinetu numai doi partisani de ai sei, dincolo Auersperg, siefulu, s'a dusu si a intratu in cabinetu Taaffe, unu omu, desi nu tocmai nou, dér' cu-o directiune politica mai acomodata recerintieloru nóue ale statulu, mai favorabila egalei indreptatiri a popóreloru sale. Comitele Taaffe, déca n'a potutu se fia siefulu unui nou cabinetu, a primitu a fi deocamdata membrulu vechiulu ministeriu reconstituitu. Lui i s'a incredintiatu postulu celu mai insemnatu: ministeriulu de interne. In anulu acest'a se finesce mandatulu Camereloru austriace, in curédu se voru face dér' alegeri nóue. Aceste le va conduce de astadata comitele Taaffe. Eata dér' in ce sta importantia missiunei sale. Deocamdata scopulu s'a ajunsu, pentru cá se póta functiuná mai departe ministeriulu Tisza a trebuitu se remana si in Austri'a ministeriulu celu vechiu, dér' Taaffe a intratu in elu, pentru cá se 'lu sparga si se prepare schimbarea radicala, ce se planuiesce. Dupa cele premise vomu intielege mai bine si adeverat'a insemnatate a declaratiunei, cu care s'a presentatu ministeriulu reconstituitu inaintea Camerei. Presiedintele consiliulu Stremayr dise adeva cu acést'a ocaziune:

„Se facu de unu anu incercari spre formarea unui nou cabinetu; déca au remasu fara succesu, caus'a este, cá pe langa greutatile cele mari ale situatiunei generale politice se mai adause acuma si impregiurarea, cá inca in anulu acest'a se finesce mandatulu legalu alu Camerei si de aceea ori-ce ministeriu nou avea se vina c'unu programu nou abia inaintea Camerei nou alese, nenumite si necunoscute. Aceste giurstarti determina positiunea noului guvernulu, elu nu are a enuntia nici unu programu pentru viitoriu, nici o actiune noua politica, ci are se ingrigésca inainte de tóte pentru aceea, cá afacerile parlamentarie se nu suferé intrerumpere, cá functiunile constitutiunale se tréca dela Camer'a acést'a la cea noua fara nici o conturbare; elu va avé se conduca si administratiunea cu mana tare si cu obiectivitate conscientiosa; principiile, dupa cari va procedé, nu trebuie se le mai espuna, cá-ci membrii de péna acuma ai cabinetulu le-au demonstratu in cursu de siepte ani prin faptu si au mai capatatú spre intarire o fortia probata. (Taaffe)“ — Dice apoi, cá un'a din afacerile cele mai urgente ale camerei va fi votarea budgetulu si adauge: „Pentru relatiunile nóstre cu Orientulu, cari atingu atatu de profundu viatia nóstra de statu, s'a creatu prin tractatululu dela Berlinu o basa hotarita si precisa; puinduse pe bas'a acést'a, guvernulu tiene de o datorita a s'a, cá la esecutarea problemei primite dela congressulu din Berlinu, care esecutare 'i compete ministeriulu de esterne, se se intrepuna pentru o economisare cátu mai mare in tóte directiunile (Bravo!) se impedece ori-ce periculu, care ar' poté aduce o incurcutura in dreptulu publicu alu statulu, si incatu se póte uní cu onórea si sigurantia monarchiei se incungiure

jertfe noue. . . In fine apelamu la intielepciunea D-Vóstre, cá barbati de statu si la iubirea de patria, care chiama in acestu parlamentu si afara de elu pe tóte popórele si pe tóte partidele imperiului la o activitate comuna si salutara!" (Aplause.)

* * *
Cetimu in „Romanulu“ de Joi :

D. C. A. Rosetti ne tramite din Rom'a, unde se afla, telegram'a de mai la vale, care va fi primita de toti Romanii cu mare fericire si cu o adéncu recunoscintia pentru ilustrulu senatoru italianu, care a fostu la tribuna cá vocea redestep-tata a betranii Rome, chiamandu la strinsa infratire pe copiii ei, despartiti de secolu. Eaca telegram'a :

„Rom'a, 18 Februaru.

„Marchisulu de Pepoli, senatore, a ténutu in siedintia de eri a Senatului unu discursu, care, dupa cumu ar' fi disu Michelet, a sguidutu zidurile palatului. Elu a espusu, cá Romanii au primitu tractatulu din Berlinu si cá au afirmatu prin adresele Camereloru cá respunsu la discursulu Tronului cá voru sterge articululu 7 din Constitutiune. Elu a adausu, cá acésta natiune iubescu si pune in practica principiile nobile si liberale. Dise apoi, cá Romanii n'au combatutu nici odata religiunea, ci numai o invasiune de straini fora simtiemete romanesci si numai cu setea de castigu.

„Vorbindu apoi cu o mare elocintia de originea Romanilor, elu dise ministriloru intr'o apostrofa ciceroniana: „Ce ati facutu pentru acésta sora? Ati lasatu se se sfasie din carnea ei, fora se protestati, si astadi nu'i recunósceti nici independintia, pe care si-a dobendit'o cu sangele ei, provocandu admiratiunea lumei intregi! Ati datu marele cordonu principelui Carolu, inse eu cunosc pe acestu principe si nobilele lui simtiemete si afirmu, cá elu nu e fericitu. de cátu atunci, candu vede, cá se stiméza natiunea s'a si i se sustienu drepturile!“

* * *

Pre candu Socialistii se vedu urmariti si alungati din Germani'a, Republic'a Françiei da o amnesthia, cátu se póte de larga Comunistiloru. Imperati'a apare resbunatória, Republic'a generósa. Eata diferintia intre regimentulu prusso-germanu si francesu. Guvernulu francesu a elaboratu unu proiectu de amnesthia: Testulu proiectului de amnesthia presentatu de guvernulu francesu Camereloru este urmatoriu:

Art. 1. Amnestia e acordata tuturor condamnatiloru pentru fapte privitoare la insurectiunea dela 1871, cari sunt séu au fostu liberati, séu cari au fostu si voru fi gratiati de presiedintele Republicei intr'unu terminu de trei luni. — Art. 2. Pedepsele pronuntiate in contumacia pentru aceleasi fapte voru poté fi gratiate. — Art. 3. Dela promulgarea legii, prescriptiunea art. 637 din codulu de instructiune criminalu va fi dobandita pentru aceleasi fapte de individii, cari sunt obiectulu unoru urmariri incepute si inca neterminate. — Art. 4. Dela notificarea scrisoriloru de gratia condamnatulu, care va fi intorsu in Franci'a, nu se va mai bucurá de beneficiulu art. 476 din cod. instr. criminalu. — Art. 5. Legea de facia nu va fi aplicabile individiloru, cari voru fi fostu condamnati contradictoriu séu in lipsa, pentru crime de dreptu comunu séu, pentru delictu de aceeasi natura, la o pedépsa mai mare de unu auu de inchisóre. —

Consiliulu municipalu alu Parisului a votatu 100,000 de franci pentru comunistii gratiati.

Representatiunea

deputatiunei romane greco-orient. in caus'a proiectului de lege privitoriu la introducerea limbei maghiare in scótele poporale.

Maiestatea T'a ces. si apostolica regéscá!
Prégratiosulu nostru Domnu!

Biserica gr.-or. romana din Ungari'a si Transilvani'a a doveditu intre tóte impregiarile in modu atátu de stralucitu credintia s'a neclatita si devotamentulu cátra inaltulu tronu alu Maiestatii Tale, in cátu acésta virtute de cetatiani stramosiesca a intempinatu totudéun'a préinal'a recunóscere.

Si acum'a, candu acésta bisericá prin episcopatulu subscrisu si deputatiunile consistorioru indrasnesce a se apropiá de adreptulu de préinaltulu tronu alu Maiestatii Tale intr'o cauza, care atinge nu numai interesele sale esentiale, ci un'a dintre conditiunile principale ale prosperarei patriei nóstre, — este de acea convingere, cá prin acésta procedere inspirata de cele mai loiale simtiemete isi implinesce datorintia s'a adéncu simtita facia cu préinaltulu tronu alu Maiestatii Tale si facia cu iubita nóstra patria.

Caus'a, care ne silesce la acestu pasu precugetatu cu tóta seriositatea, este acea dispositiune, ce se intentionéza a se aduce prin legislatiune pe terenulu instructiunei peste totu, prin urmare si pentru scótele nóstre poporale confessionale, care dispositiune, ori-catu i-sar' áprobá scopulu, totusi in esecutarea practica se arata pagubitóre pentru cultura, ér' din punctu de vedere pedagogicu chiaru cu nepotintia, de altmintrelea in rezultatele ei este astfelu, incatu intre impregiarile nationalitatiloru patriei la efectuirea de o parte va poté avé de urmare o procedura escesivu zelósa, ér' de alta parte din punctu de vedere alu intereselor naturalu si instinctive ale nationalitatiloru va poté produce numai jaluzia, neincredere si o deosebita instrainare nu numai la credinciosii bisericei nóstre, ci si intre celelalte nationalitati nemaghiare; o impregiurare, care totudéun'a, dér' cu deosebire in situatiunea politica de astadi inca nu destulu de limpedita, usioru ar' poté slabí concordia fratiésca atátu de multu dorita intre popórele patriei si alipirea patriotica de interesele statului, ér' respectivei dispositiuni dietale insasi i-ar' impedecá séu chiaru ar' paralisá scopulu aretatu.

Noi adeca din declaratiunea facuta ocasionalmente de ministrulu ung. de culte si instructiune publica alu Maiest. Tale in dieta si mai in urma din comunicari foiloru amvenita la cunoscintia, cá numitulu domnu ministru are de cugetu a asterne dietei unu proiectu de lege, conformu carui'a in terminu de siese ani dela intrarea in vietia a aducédei legi are se se introduca limb'a maghiara cá obiectu de invetiamentu obligatu peste totu in tóte scótele poporale elementare séu superióre cu acelu scopu, cá prin acésta se se dé ocasiune fiecarui cetatianu a'si insusi limb'a maghiara cá limb'a statului; asiádér' prin proiectulu de lege se intentionéza, cá insusirea limbei maghiare se se midiulocéscá prin instructiune in scótele poporale elementare.

N'avemu nimicu de a observá, cá se se dé cetatianiloru statului dupa potintia ocasiune, de a invetiá limb'a maghiara cá limb'a statului, cu tóte, cá legea esistentá de nationalitati, respective dreptulu asiguratu nationalitatiloru la intrebuintiarea limbei lor, si preste totu referintiele etnografice ale patriei nici pe departe nu justifica necesitatea generala de a invetiá limb'a maghiara: dér' pentru invetiarea limbei maghiare proiectulu de lege face astfelu de dispositiuni, facia cu cari, — desi amu fostu cu mare stima catra vederile de altmintrelea intielepte ale guvernului Maiestatii Tale, — suntemu siliti a ne esprime convingerea, cá acele dispositiuni nu sunt nici decumu in stare a coresponde scopului propusu.

In privintia acésta indrasnimu inainte de tóte a face préumilita observare, cá legea de instructiune prescrie pentru scótele poporale atátea obiecte de invetiamentu, neaparatu de lipsa pentru clas'a de josu a poporului, a caroru invetiare in limb'a materna a scolariloru ocupa cu deseversire intregu timpulu otaritu in lege, asiá, incatu afara de obiectele deja prescise a mai invetiá, fia in modu teoreticu fia si numai modu practic, inca o alta limba cu totulu necunoscuta elevului in acea mesura, precumu o cere scopulu proiectului de lege, abstragéndu dela fragedimea mintii copiiloru, lipsesce cu totulu timpulu fisicu recerutu.

Déca inse cu tóte acestea se intentionéza, cá in scótele elementare din comunele bisericesci, cari nu pricepu limb'a maghiara, se se invetie acésta limba si elevii, se 'si-o insusiesca cu rezultatu in vorbire si scrisu, nu remane altu modru practic, decatu negligéndu-se obiectele de invetiamentu, deja prescise de lege si neaparatu necesarie atátu in vietia publica, cátu si pentru ulterióra perfectionare, — se se intrebuintieze tóta durat'a aniloru de scóla pentru instruirea practica a limbei maghiare, care in vietia publica nu este neaparatu de lipsa pentru toti si inca cu suprimarea intrebuintiarei limbei materne proprie si a desvoltarei poteriloru intelectuale ale scolariloru.

Nu potemu presupune despre guvernulu Maiestatii Tale, cá ar' voi se esopereze invetiarea limbei maghiare in modulu acumu aretatu, cá-ci prin acésta s'ar' jertfi scopulu instructiunei poporale intereselului fortiatu alu invetiarei limbei si in sfersitu tóta invetiarea acestei limbe in scótele poporale din comune nemaghiare n'ar' avé altu rezultatu, decatu, cá scolarii de limb'a nemaghiara dupa o truda indelungata ar' poté ici colesa se rupa cáte unu cumentu maghiaru, amestecandu-lu cu elemente din limb'a s'a propria materna, pe candu nu 'si-ar' poté insusi nici chiaru elementele culturei, corespondiatóre necessitatii reale, ér' esindu din scóla, curendu ar' uitá cunoscintiele defectuóse castigate cu mare incordare ale limbei maghiare, ceea ce se póte documentá cu nenumerate exemple din vietia practica.

De alta parte nu tragemu la indoiéla, cá pentru insusirea limbei maghiare se potu face unele pregatiri chiaru si in scótele poporale elementare, la nici unu casu inse nu in estinderea pretinsa de proiectulu de lege din cestiune pentru scopulu aretatu, ci simplu prin invetiarea limbei in scrisu si cetitu si deprinderi practice de lipsa spre acestu sfersitu. In privintia acésta si péna acumu s'a portatu grigia dupa potintia, incátu adeca prin dispositiuni urmate din indemnulu propriu alu organeloru nostre autonome fora nici unu impulsu din afara s'a introdusu in scótele poporale mai bine

organizate numitele pregatiri in mesura aplicabila, fora négligiarea obiectelor celor mai de lipsa de invetiamentu.

Cu totulu altmintrelea sunt de a se considerá scótele confessionale superioare si mai alesu institutele pedagogice, in care asiádér' se potu luá treptatu mesuri mai ample pentru invetiarea limbei maghiare; dér' si in privintia acésta staruintia autoritatiloru scolare ale bisericei nóstre autonome numai ar' cresce, déca, pe bas'a legiloru esistente fora nici o dispositiune mai noua din partea legislativei, aceste autoritati libere de ori-ce influintia din afara voru poté luá spontanu din timpu in timpu dispositiuni corespondietóre postulatelor culturale.

Ce privesce introducerea limbei maghiare cá obiectu obligatu de invetiamentu in scótele confessionale nemaghiare suntemu siliti pe lénga amintitele pedeci neinvigibile pedagogice a mai aduce inainte in acésta préumilita representatiune inca o impregiurare fórté durerósa, care, stándu in legatura cu proiectulu de lege din cestiune, nu se póte dupa noi a nu fi luata in consideratiune. Este sciutu, cá opinione publica din patri'a nóstra, care se esprima in vietia publica si in pressa, cá si in dieta, solicitéza neintreruptu astfelu de dispositiuni legislative si administrative, cari sunt cualificate a duce la maghiarisarea cetatianiloru de nationalitate nemaghiara.

Acésta nisuintia a elementului maghiaru, manifestata atátu de viu, inca de multu a produsu ingrigiti intre credinciosii bisericei nóstre, cari 'si temu limb'a si nationalitatea lor; si de óre-ce biseric'a nóstra are caracteru nationalu, proiectulu de lege, obiectulu espunerii nóstre, intre credinciosii bisericei nóstre, chiaru si numai audiéndulu, a maritu intr'atata amintita ingrigire, incatu ei reprivindu la incercarile analóge, intreprinse cu vreo cateva dieci de ani inainte, se temu, cá proiectulu din cestiune este pe terenulu legislatiunei unu nouu inceputu alu nisuintiloru, cari aveau de scopu a duce in indeplire cu totu pretiulu maghiarisarea si cari in decursulu desvoltariloru ulterióre potu luá directiunea, prin care intrebuintiarea libera de péna acumu a limbei nóstre nationale in vietia publica, in comunele si bisericele nóstre, incetulu cu incetulu se fia eschisa cu totulu.

Nu ne simtimu chiamati a ne demite in préumilita nóstra representatiune presenta la desfasiurarea, cá in cata póte fi salutariu séu din contra pagubitoriu pentru interesele patriei, a se propune maghiarisarea dreptu scopu, dér' dupa ce din mai multe parti, nu fara ori-ce aparentia de adeveru, se atribue proiectului de lege din cestiune unu astfelu de scopu, ne tienemu de datorintia patriotica, ori unde va poté strabate vocea nóstra, a declará, cá credinciosii bisericei nóstre romane n'au nici o antipathia catra limb'a maghiara, dér' se alipescu de limb'a lor si de caracterulu lor nationalu cu atata tenacitate, incatu e curatu impossibilitate ai desbracá de densele.

Déca proiectulu din cestiune n'ar' avé in sine nici chiaru aperenti'a inclinarei de maghiarisare, de siguru in privintia eventualei esecutari s'ar' urmá o astfelu de procedura, care ar' produce intre elementulu maghiaru si nemaghiaru in locu de concordia fratiésca atátu de necesara numai amaraciune reciproca, din casu in casu o ar' potentiá, si in fine ar' avé numai urmari periculóse pentru interesele patriei comune. In privintia acésta dóra va fi de ajunusu a ne provocá in generalu la esperintiele, pre cari a le specificá acumu, cu privire la seriositatea situatiunei, nu ne demitemu, cari inse fara indoiéla dovedescu, cá in timpu din urma s'au facutu din partea organeloru administrative incercari peste marginele legii, respective s'au aplicatu chiaru ordinatiunea obligatóre in favórea limbei maghiare, si astfelu de transgressiuni se practiséza cu tóta veheméntia cu deosebire din partea acelor organe administrative, cari stau in nemidulocita apropiare de poporu.

Déca luamu in privire mai de aprópe singuraticele dispositiuni ale proiectului de lege, cu care suntemu siliti a ne ocupá in preaumilita nóstra representatiune, ne oprimu la acelu punctu mai alesu, care in privintia invetiatoriloru aflatori in functiune dispune, cá acésta in decursu de siese ani se fia detori intr'atata a'si insusi limb'a maghiara, incátu se 'si póta justificá cualificatiunea, de a o propune „pre aceea“, prin depunerea unui esamenu, si numai pentru invetiatorii trecuti peste cincidieci de ani ai etatii concede esceptiune, si inca astfelu, cá in privintia casuriloru esceptionali, intielegéndu-se intre acésta si invetiatorii confessionali, numai ministru de culte si instructiune publica póte decide.

Abstragéndu dela partea ultima a acestei dispositiuni, care taie dreptu in autonomi'a bisericei nóstre, peste totu se vede, ceea ce si dealtmintrelea dupa parerea nóstra caracteriséza intregu proiectulu de lege, cá adeca acésta nu se póte esecuta; cá-ci se scie cá, pentru a nu ne provocá la alte scóte confessionali, in provinci'a nóstra metropolitana peste totu, si in specialu in acelea parti, unde limb'a maghiara nu este in usu la poporu, o insemnata, cá se nu dicemu o preponderant a parte a invetiatoriloru in functiune, dupa impregiarile de péna acumu séu nicidecumu séu prea puçinu sciu limb'a maghiara, asia incátu acésta nu sunt capabili de a propune limb'a maghiara, cu atátu mai puçinu, dupa cumu se vede a intentioná prin cuvintele pro-

iectului de lege „in aceea“ (azon való) a propune obiectele in limb'a maghiara. La acést'a se mai adauge inca si aceea trista impregiurare, cumcã invetiatorii peste totu plati de câtra seracele nôstre comune bisericesci au mai fara exceptiune unu salariu anualu in proportiune atãtu de micu, încãtu cu acel'a abi'a 'si potu implini lipsele de tôte dilele, ci pentru a'si sustioné cas'a sunt siliti a intrebuintiã timpulu liberu pentru alte ocupatiuni de castigu.

Dela astfelu de invetiatori, alu caroru numeru, durere, la noi este mare, nu se pôte pofti, cá se-si id timpu de a mai invetiã limb'a maghiara, — ceea ce si intro cele mai bune impregiurari nu se pôte numai prin diligintiã privata a se ajunge; prin urmare purcediendu din acestu proiectu de lege pentru ei n'ar' remané alt'a indereptu, decatu cá, déca n'au ajunsu alu cincidiecele anu alu etatii, se fia amovati din postulu lor; dér' apoi in asemenea casu nu ne potemu inchipui, cumu s'ar' poté suplini locul invetiatorilor amovati prin altii capabili, pe candu este sciutu, cá asemeni capabili invetiatori abi'a sunt in numerulu cerutu ér' a improvisã invetiatori capabili este o imposibilitate, mai alesu pentru statiuni, unde nu este asigurata invetiatorului nici chiaru pânea de tôte dilele.

Inainte de a se fi facutu proiectulu de lege asupr'a instructiunii publice la anulu 1868, — ministrulu de atunci alu culteloru si instructiunii publice de pia memoria, pentru consultarea si discutiunea obiectului din cestinne, a chematu experti si din partea tuturor confessiunilor pe calea autoritatilor respective bisericesci. Adencu ne pare ren, cá cu abatere dela procedur'a urmata atunci in casulu presentu nu s'a datu ocaziune autoritatilor nôstre bisericesci spre a'si da opiniunea asupr'a proiectului de lege de o insemnata atãtu de mare si ponderosa, care déca se intemplã, probabilu, cá biserica nôstra n'ar' fi venitu in aceea positiune neplacuta, cá se fia silita a se întorçe la prea'naltu tronul alu Maiestatii Tale cu ingrijirile ce provinu din acestu proiectu de lege, care dupa parerea nôstra nu e oportunu.

Dupa ce nu ne potemu maguli cu aceea sperantia, cá amu poté impedece primirea acestui proiectu de lege, a carui neoportunitate si neexecutabilitate o am aratatu-o mai susu, in casulu, candu acel'a s'ar' inaintã la corpulu legislativu: ne tienemu de datorintia patriotica, pe lênga exprimarea din nou a omagieloru nôstre de snpusi si de credintia nestramutata a veni la Maiestatea T'a cu aceea prémilita rugare, cá in interessulu culturai publice si alu linniscai interne a popóreloru se Te induri a denegã prea'nalt'a aprobare prealabila acelu proiectu de lege.

Cari dealtmintrea recomandandu-ne biserica in prea'nalt'a gratia si ingrigire parintésca, de carea totu-deauna cu adéca multiamita s'a bucuratu, suatemu cu celu mai deplinu si profundu omagiu, Ai Maiestatii Tale.

Vien'a, la 12 Februaru 1879.

credintiosi supusi

Corpulu episcopescu si deputatiunea consistorieloru elesiastice ale bisericei gr. orientale remane din Ungari'a si Transilvani'a.

(Subscrisi: Miron Romanulu archiepiscopu si metropolitu, episcopii si deputatiunea).

O primire festiva in Sibiu:

Ni se scrie dela Sibiu 20 Februaru: Deputatiunea arhidiecesana in frunte cu Escel. S'a d-lu Archiepiscopu si Metropolitu Mironu Romanulu fũ primita la întorcerea dela Vien'a de poporatiunea romana din Sibiu si de prin comunele d'impregiuru intr'unu modu grandiosu si totudeodata si demonstrativu, cu unu cuventu, conformu impregiurarilor si momentuositatii causei, ce a aperatu si representatu la capulu statului. Inca de pe la 8 ore fruntasii poporului romanu din Sibiu si de prin comunele vecine romane se presentara la gara dimpreuna c'unu numeru fôrte considerabilu de calareti, cari portau stéguri si cocarde nationale. Aci in gara astéptã lumea trenulu cu mare nerabdare. Pe la 10 ore trenulu intra in gara, aducédu pe Esc. S'a Metropolitulu Mironu Romanulu, pe parintele vicariu arhidiecesau Nicolae Popea si pe deputatulu dietalu Partenie Cosm'a. Poporulu îndata ce zarí membrii deputatiunii ii intimpinã cu strigari de „Se traiésca!“ de care resunã gar'a.

Dupa aceea bineventã deputatiunea directorulu institutului teologico-pedagogicu Ioanu Hania c'unu discursu in termini precisi si alesi, la care respunse Esc. S'a metropolitulu multiamindu de primire. Dupa ce se termnã primirea dela gara, se forma inaintea garei unu siru lungu de trasuri si unu banderiu de calareti, cari condusera prin stradele principale ale Sibiiului, pe Escel. S'a la resiedinti'a S'a in strad'a Macelariloru, unde-lu intimpinã consistoriulu strinsu bisericescu.

Pe la 11 ore porni dela vechi'a resiedintia episcopésca din strad'a Cisnadii o deputatiune grandiosa si se duse prin téguru la resiedinti'a archiepiscopésca. Aci salutã d-lu George Baritiu

printr'unu discursu lungu pe Metropolitu, aratandu cu deosebire cumu s'au luptatu romanii in trecutu totu pentru acestu scopu alu conservarei limbai. Escelenti'a S'a respunse in puține cuvinte accentuandu, cá succesulu ulterioru nu este siguru si impartasindu respunsulu ce l'a datu Maiestatea S'a De aci deputatiunea se duse si pe la domiciliile, celorulalti doi deputati, cari inca respunsera in termini viui si precisi dicéndu intr'altel, cá totdeauna voru fi unde-i va chiamã natiunea si biserica. Sér'a pe la 7 ore porni din strada Cisnadii unu conductu colossalu de tortie si trecu prin téguru celu mare in strad'a Macelariloru, unde se opri dinaintea resiedintiei archiepiscopale. Aci esecutã mai antaiu capel'a militara nise cantece nationale. Dupa aceea rosti referentulu scolaru d-lu Iosifu Hodosiu unu discursu mai lungu, dér' fôrte petrundietoriu, dicédu intrealtele si acestea: Devis'a nôstra a fostu, este, si va fi a ne conservã intactu limb'a si religiunea, natiunea si biserica nôstra in ori-ce impregiurari; a tiené tare la patria si pamentulu nostru. Cu voi'a nôstra nu vomu concede niciodata a se infectã institutelu nôstre nationali bisericesci si scolastice cu beneficiuri straine, cari numai ruinare ne aducu si numai perirea ni-o prepara; vomu merge pe calea civilizatiunii, vomu cultivã limb'a nôstra, vomu cultiva cultulu religiosu, vomu tiené susu si tare la patri'a si pamentulu nostru; ne vomu pune pe lucru si vomu cautã se prinda radicina elementulu romanu, incatu se nu lu póta sgudui in veci furtunile.

Dupa acea respunse Escel. S'a d. Archiepiscopu mai scurtu, aratandu, cá prin proiectulu de lege ni se calca limb'a, cultur'a nationala, si in parte si autonomi'a bisericei si dicédu, cá impregiurarile ceru se fima precauti si moderati si in deosebi pe lênga credinti'a omagiala câtra Monarchu se continuamu a fi leali façia de legile tierel si adeveratulu patriotismu. In fine dice, cá esperiat'a bun'a vointia a Maiestatii Sale ne pôte numai intari in bunele nôstre sperantie si finesce c'unu „Se traiésca“ Maiestatea S'a, care fũ repetitu cu entusiasmu d-poporu. Dupa aceea conductulu se indreptã contra locuinti'a parintelui vicariu arhidiecesanu Nicolae Popea, care accentuã, cá nu densulu i se cuvine onórea acést'a, ci acelor'a, cari vediendu pericolulu, au datu impulsu la pasulu facutu pentru aperarea limbai, care este tesaurulu celu mai scumpu pe lume pentru poporulu romanu. De aci conductulu se duse in uliti'a Cisnadii, unde facu ovatiuni si deputatulu Parteniu Cosma, strigandu-i, cá Duminiediu se-lu traiésca. Dela deputatulu Cosm'a totu conductulu se duse cu tortiele pëna dinaintea casarmeloru, unde tortiele se pusera gramada de au arsu. In modulu acést'a s'a terminatu grandios'a manifestatiune pentru limb'a si cultur'a nationala, tesauarele cele mai scumpe ale natiunii romane.

Representatiunea Romaniloru din Clusiu.

*Excelentiele Vóstre!
Inaltu présantiti si prélluminati
Domni Archiepiscopi si Metropoliti
ai Romaniloru din regatulu Ungariel!*

Diarele politice colportéza scirea despre unu proiectu de lege, ce l'ar' fi asternutu inaltulu regimu actualu Majestatii Sale imperatului, regelui apostolicu, spre prealabil'a préinalta admitere a presentarii in corpulu legislativu — de acelu cuprinsu, cá limb'a maghiara, cá limb'a statului Ungariel, se devina studiu obligatu in scólele confessionale populare ale nationalitatiloru nemaghiare; spre acestu scopu se fia docentii obligati a-si insusi in terminu de 3 respective 6 ani limb'a maghiara in graiu si scrisu intr'acelu gradu, încãtu se-o póta propune in scólele populare confessionale; éra vighiarea si control'a asupra aplicarei esacte a acestoru dispositiuni se compéta auctoritatiloru politice, scolastice si administrative; avendu ministrulu instructiunii in contielegere cu ministrulu de interne a decide, in care districte séu in care parti ale loru se-se introduca immediatu adeca si inainte de 3 ani invetiarea limbai maghiare cá studiu obligatu.

In consideranti'a tristeloru urmari, ce le ar' aduce cu sine promulgarea unei legi in sensulu acelu proiectu pentru instructiunea populare, pentru viéti'a sociala, pentru existenti'a individualitatii nôstre nationale a bisericei si confessiuneloru nôstre, si prin acestea pentru insusi statulu Ungariel, 'si permite cu cea mai adenca pietate subscris'a inteligintia din Municipiulu Clusiuului a asterne Excelentieloru Vóstre urmatóri'a

Representatiune:

E un'a fapta pre câtu de adeverata, pre atãtu de deplorabila, cá între nationalitatile, din cari e compusa monarchi'a Austro-Ungarica, nationalitatea romana e un'a dintre cele inapoiate in cultura, dar' e fapta, recunoscuta astadi

de Europ'a intréga, si aceea, cá Romanii suntu unu poporu aptu spre cultura, capabili si pentru cea mai inalta civilizatiune. Caus'a inapoiarei loru in cultura zace dér in trist'a loru positinne politica, in mascer'a sórte, ce-i sugruma de seculi.

Asuprirea natiunii romane se incepú cu aplicarea sistemulu feudalisticu in patri'a nôstra, trecú inse in espresa persecutiune politica cu „Uniunea celoru trei natiuni“, a carei tenta a fostu total'a estirpatione a soiului romanu.

Spre scopulu acést'a aduse acea Uniune unu siru intregu de legi inicie, prin care eschiserã pre Romani dela tôte drepturile politice, supunendu-i pe langa sclavismulu personalu, ce zacea in sistemulu feudalisticu, unu mai amaru sclavismu politicu. Éra prin lege opritu Romanulu de a merge la scóla, de a invetiã carte, de a-se aplicã la maiestrii; éra prin lege eschisu dela oficiile publice si dela ori-ce aredicare preste starea de iobagiu.

Ér' erumpendu miscamentele reformatiunii religionare si acceptandu principii Transilvaniel confessiunea calvinistica, deveni si biserica si confessiunea romana supusa iurisdictionei ierarchiei calvinistice, si astufeliu se adause câtra cele dóue si sclavismulu religionariu. Numai pe calea gratiei li-se admitea crestiniloru romani a-si cladí cate-o besericutia de lemnu pe déluri in departe si afora de murii cetatiloru; ér' cu ceremoniele loru rituali, cu actele servitiului divinu se comiteau cele mai obscene batjocuri. Spre a poté eschide si pe fôrte numerosii nobili de nationalitate romana dela participarea la drepturile politice, se adoptã sistemulu de patru confessiuni recepte in urm'a carui'a confessiunea Romaniloru — pe atunci numai cea gr. or. orthodoxa — se dechiarã de „tolerata pëna la unu tempu“, va se dica proscripta, ér' apartinatorii acestei confessiuni — fia iobagi fia nobili — de neindreptatiti la participarea in oficiile si dignitatile publice.

Prosim'a urmare a acestor'a fũ, cá fruntasii Romaniloru se departara de nationalitatea loru genetica si de confessiunea strabuna si urmara aceeaasi cale cá fruntasii Bulgariloru si Bosniaciloru in Turci'a — se renegara, remanendu astufeliu poporulu, ce gemea in triplulu sclavagiu, préda barbarismulu, ce-lu esercitã uniunea celoru 3 natiuni si 4 confessiuni cu atrocitate neinfrenata, fora parechia in istori'a popóreloru.

Cã pretotindenea, asia nascú si la cea mai mare parte a Romaniloru sclavismulu feudal, politicu si religionariu — sclavismu spiritualu — molipsire contra totu ce aredica demnitatea omenésca si indiferentismu câtra patria; pentru cá cultura, desvoltare si progressu in intelectualitate si moralitate neci candu si neci unde n'a fostu atributelu sclavagiului si nu-le potemu pretinde nici la Romani, in seculii persecutiunii fanaticice.

Sugrumarea elementulu romanu — pe atunci $\frac{3}{4}$ a locuitoriloru patriei — prin acelu triplu sclavagiu aduse cu sene slabirea poteriloru patriei — in totu aceeaasi proportiune — si deschise frontierele scumpei nôstre patrie invasiuniloru si robiei tartarice — turcesci — prefacédu campiele ei in vét'r'a vandalismulu despoticu, in aren'a teribilei degenerari omenesci.

O lumina radia de lumina strabatú in situatiunea politica a Romaniloru abia pe la finea secului alu 17, dupace veni patri'a nostra sub augustulu sceptru alu dinastiei Habsburgice. Pe câtu permitea murulu chinesicu alu uniunii celoru 3 natiuni si 4 confessiuni recepte, se estinse clementi'a parintésca a monarchiloru din acést'a Augusta casa si asupra poporulu romanu; si mai alesu marele Imperatu Iosifu II recunoscu intru inalt'a s'a intieptiune, ca poporulu romanu e materialu abilu spre a deveni prin cultura decóre *) patriei si stalpu puternicu alu tronului. S'a deschisu pe unu momentu barier'a libertatii personali si de locu se pusera primele temelii culturai nationali-bisericesci. Asaltulu durã inse un'a singura clipita. Reactiunea dela 1791 revocã éra nóptea sclavismulu preste patri'a nôstra, intru intunereculu carui'a gemú de nou natiunea romana preste un'a jumetate de seculu Sub acést'a crescu temeritatea asupritiloru nostri neincetatu si ajunse la puntulu de culminatiune. Deja la anulu 1842 incercase uniunea celoru 3 de a aplicã lovitur'a de mórte individualitatii nôstre nationali aducédu in diet'a loru lege, prin care éra se-se introduca cu forti'a limb'a maghlaru in scólele si besericele nôstre.

Numai profund'a intieptiune si inalt'a iubire de dreptate a Augustulu Imperatu, carele denegã sanctinne a unei atari legi despotece, ne salvã de atentatulu acést'a.

Anulu epochalu in istori'a omenimei 1848 rupse catelele sclavismulu si in patri'a nôstra. Acceptandu diet'a din Posionu principiele: libertatii, egalitatii si fratiétatii se delaturã caten'a sclavagiului feudalisticu si prin acést'a se clatinã si fundamentulu uniunii celoru 3 natiuni dimpreuna cu sistemulu celoru 4 religiuni recepte. Sperãmu, cá va resari si asupra patriei nôstre sórele dreptatii si alu libertatii omenesci, ca lasandu-se natiunii romane terenu liberu spre cultivarea si desvoltarea sã intelectuale si materiale vá luã vietia, idea de libertate si egalitate si acestea voru produce adeverat'a fratiétate între tôte natiunile locuítóre in patria. Dér' si speranti'a acést'a dura numai unu

*) „Salve parva nepos Romuli“.

momentu. Dietele din Budapesta si Clusiu nimicira sistine-ti'a individuala a patriei nostre si adusera unu siru de legi, prin cari se reinoira sub altu titlu persecutiunile uniunei feudalistice aceluor 3 natiuni si se agreda in modu si mai vehementu esistenti'a individuale a natiunei nostre. Transilvani'a fu stersa de pe map'a Europei, er' spre stergerea natiunei romane din sirulu nationalitatiloru Ungariei se decretá stergerea prin lege a limbei romane din jscóla si afaceri bisericesci. Fuseramu necessitati a-ne aperá cu sangele si averea nostra esistenti'a patriei si a natiunei nostre, si intemplantentele cele crunte din muntii si campiele patriei nostre potu servi pentru toti vecii de indicie teribile ale acelu adeveru eternu, cá si vermele simtiendu-se calcatu se folosese de spinele séu spre aperarea esistentiei sale!

Spre linistirea spiritelor se introduse sistemulu absolutisticu — er'a egalei suferintie pentru toti. — Sub acest'a se desmorti puterea de viétia in poporulu romanu asupritu de secolu, si spre esirea aloru mii de muguri ai culturai si civilisatiunei a fostu de ajunsu incetarea prerogativelor unui soiu in detrimentulu celuilaltu; tractarea pe de o potri va a tuturoru filor patriei. In restempu de 16 ani se cualificara fiii natiunei nostre pentru tóte posturile publice, si oferira braçiele loru statului, carele se si folosi de ele in tóte ramurile si gradurile administratiunei publice. Poporulu venindu la cunoscinti'a de sine luá aventulu celu mai inbucuratori cu insetat'a desvoltare in cultur'a intelectuale si morale, si in celea 1000 de scoli populari-confessionale esite cá din pamentu se crescara acelea regimete, care — pre candu concentrá Klapka in Posionu cu talleri prussieni braçie spre a inaintá, duce catastrofa dela Sadova — ele salvara pe atunci onórea armelor austriace la Custozza, precum odinóra la Solferino.

Inchianduse la anulu 1867 pactulu dualisticu deveni hegemoni'a preste celelalte nationalitati din jregatulu Ungariei in manile natiunei maghiare. Dorere inse, cá acest'a recadiu preste scurtu in pecatulu seu celu vechiu. Legile aduse de diet'a Transilvaniei in 1863—1764 fura sterse cu o trasura de péna si cu ele dinpreuna si adeverat'a indreptare a nationalitatiloru, ce er'a cuprinse in acele legi. Acestea se inlocuira parte prin surogate (XLIV si XXXVIII din 1868) parte se creara legi diametralu opuse, anume spre a smulge nationalitati romane totu ce si-a castigatu si creatu ea in 20 de ani. Cá o epidemia teribila se incuiba chauvinismulu in anele concivilor nostri maghiari dela celu mai mare péna la celu mai micu, si cu acest'a se acceptá de nou program'a esterminarii individualitati nostre nationale. Se delaturara brevi manu functionarii romaui din posturile cardinale (9 comiti supremi) si nici acesti'a, nici cei defuncti nu se mai inlocuira cu romani, si in decursulu ultimiloru 6 ani abia veduramu 4—5 denumiri in partea romana.

Se aduse apoi unu siru intregu de legi politice asupritóre si persecutóre de elementulu romanu, prin care:

1. I se facu impossibila acelu'a participarea la aparatulu constitutionalismului, incepundu dela corpulu legislativu péna la constituirea unei comune;
2. Se desfiintara nu numai municipiile curatu romanesce, dér' si cercurile (electorale si admintstrative) cu majoritate romana, amalgamandu-se elementele pe catu numai s'a potutu in favorulu celu maghiaru;
3. S'a ingreunatu in modu nesuportabilu infiintierea si sustinerea de scóle populare;
4. S'au supusu docentii nostri confessionali unui tributulu anualu pentru unu fondu de pensiune, la care abia vre-unulu din ei va poté participá; si altele asemenea ne-numerate.

Cu totu aceea consecintia se executá program'a chauvinismului in partea s'a a dou'a, care privesce: redicarea soiului propriu (maghiaru) cu ori-ce pretiu si in tóte directiunile. Sume enorme se versara din vistcri'a statului, la care contribuimu cu totii pe o forma, pentru infiintierea de institute culturale intelectuale esclusivu maghiare in tóte ramurile si specialitatiile; academia de sciintie, teatru, universitati, facultati, preparandii, gimnasii, scóle reale, comerciale, tehnice, agronomice, industriale, economice, primare s. c. l. tóte din visteriele statului ungurescu, dér' singurulu favoru alu nationalitati genetice maghiare, desi starea cea inapoiata in cultur'a intelectuala a nationalitati romane pretinde, er' art. XLIV din 1868 impune regimulu statului infiintierea de scoli pentru fiii patriei de nationalitatea nemaghiara cu limba acestor'a nationala cá limba de invetiamentu.

Se trasera linii de cali ferate cu ignorarea tuturoru recerintielor pentru esistenti'a lor si cu unic'a tendintia de a collegá punctele locuite de maghiari in tíera. Cu unu caveutu, tóte multa laudatele investitiuni (beruházások), care causera deficitulu de miliónu in budgetulu statului, se facura in sensu puru chauvinisticu spre redicarea buneii stari a tertialitati maghiare, dér' pe cont'a si in detrimentulu celulu doue tertialitati de nemaghiari din statulu unguricu.

Urmarea acesteí nefericite patimi a maghiariloru nu a potutu fi alt'a. decatu cá slabindu-se si decadiendu in ultimii 12 ani — cá in secolulu XVI—XVII — cele doue tertialitati de nemaghiari, a slabitu si decadiutu doué ter-

tialitati ale puterei statului Ungariei, fora inse cá tertialitatea maghiara se fia in stare, acumu ori candu-va, de a suplini decadiamentulu. De aici urméza, cá pe candu darile si impositile nu se mai potu incassá nici cu cea mai apriga esecutiune, pe atunci deficitulu si debitele statului cresc cu pasi gigantici si pregatescu secur'a ruina a scumpei nostre patrii.

La un'a atare ruinare sistematica a patriei nu voimu si nu potemu participá, din acésta cauza ne retraseramu de pe campulu activitati constitutional si spre a decliná dela noi grav'a responsabilitate de a fi fostu si noi partasi la acelu opu herostraticu.

Amorea nostra cea nemarginita cátra patria si fidelitatea nostra neclatinata cátra tronu si dynastia ne indémna inse a esi pentru unu momentu din reserv'a nostra spre a-ne exprime in audiulu lumii intregi protestulu nostru solemnulu in contra pasiului chauvinisticu de rara temeritate, prin care se indreptéza pumnalulu dreptu spre anim'a esistentiei nostre nationali. Pasiulu acest'a e intentiunea de a obtrude prin forti'a legii limb'a maghiara in scólele nostre populari-confessionali.

(Va urmá.)

Diverse.

(Baluromanescu in Vien'a.) Cetimu in „Neue freie Presse“: „Baluru romanescu datu in „Grand Hôtel“ a fostu totu asia de norocosu, cá tóte celelalte baluri nationale, cari s'au tienutu in caraevalu acest'a. Unu publicu distinsu, intre care mai multe aparintie femeesci stralucite prin frumseti'a loru orientala au produsu admiratiune generala, implu sal'a care de abia potu cuprinde toti óspetii. Archiducele Albrecht, care, candu intrá in sala, fu salutatu cu imnulu popularu, conversá multu timpu cu patronesele balului, intre care se aflá si dómn'a de Dumb'a. Cátra mai multi studenti romani, cari i-au fostu presentati, s'a pronunçiatu intr'unu modu recunoscétoriu despre eroismulu si patriotismulu ostasilor romani, pe care ilu cunóce din esperintia propria. Dintre óspeti amintimu pe ministrulu Andrásy si Hofmanu, pe directorulu arsenalului generalu. Tiller, pe ambasadorulu Romaniei Balaceanu, pe ambasadorulu turcescu, pe consululu Persiei, pe senatorii imperiali Dumb'a si Russ, ect. Darurile cele frumóse ale damelor (Ordinea de dansu) se presentara cá pungulitie de atlasu impodobite cu flori. Si la Cotillonu inca s'a ingrigitu pentru mai multe surprinderi. Venitulu curatu se intrebuintéza pentru studentii lipsiti de mediulóce.“

(Reuniunea romana de gimnastica si cantari) tiene adunare generala Dumineca in 2 Martiu (18 Fauru) 1879 la 3 óre postmeridiane in sal'a de desemnu a gimnasiului romanu. Acésta adunare in intiesulu §-lui 7 alu statutelor se va tiené fara considerare la numerulu celoru ce se voru presentá, cu cati voru fi presenti. Despre acésta se aviséza toti p. t. membrii ai Reuniunei.

(Calatori'a Maiestatei Sale in Banatu.) Diariulu „Wiener Extrablatt“ aduce scirea interesanta, cá ministerulu de resbelu a capetatu porunca dela Maiestatea S'a, cá se pregatésca cátu mai curéndu proiectulu pentru manevr'a, care se va tiené la tómn'a viitória. Cá directiva si basa servece pentru proiectu presupunerea dislocatiunii actuale de pace a tuturoru trupelor presupunendu adeca, cá acésta péna atunci nu se schimba prin nici unu evenimentu politicu si militar. Despre particularitatiile proiectului afla numit'a fóia, cá la Timisióra se va concentrá divisiunea 37 de infanteria, brigad'a 7 de cavaleria, mai incolo din partea militiiloru (Honved) brigad'a 45 (dela Segedinu) si 64 (dela Lugosiu) precumu si regimentulu 3 de husari militiani. La acestea mari esercitiuri de arme póte se va infaçiosia si Maiestatea S'a. Caus'a acesteí calatorii nu sunt atatu momente militare, cátu festivitaea cea insemnata, care o serbéza in Septembrie comitatele meridionale Ungare dintre Tis'a, Muresiu si Dunare (Comitatulu Torontalului, Timisiórei, Carasiului si alu Severinului) si spre care scopu se facu inca de acuma preparatiuni mari. Acestea comitate cunoscute in tóta Europ'a, cá Banatulu si „granariulu Ungariei“, serbeza in Septembrie tocmai 100 de ani, de candu s'au predatu sub imperates'a si regin'a Mari'a Teresi'a in anulu 1779 sub administratiune unguresca, prin urmare centenariulu decandu se tienu de regatulu Ungariei. Nu se scie péna acuma, cá va luá parte si imperates'a si regin'a Elisabet'a la acésta festivitae patriotica care o serbéza Ungari'a meridionala, totusiu in cercurile competente se speréza asia ceva. Se planuesce, cá se se in-sceneze cu acésta ocaziune o festivitae politica de infratire (?) a tuturoru nationalitatiloru (Unguri,

Nemti, Serbi, Romani), cari locuiescu in partea meridionala a Ungariei. O infratire adeverata intre maghiari si nemaghiari va poté se fia posibilu numai atunci, déca Maghiari se voru lasá de planurile lor de maghiarisare si voru dá popóre-loru conlocutiórie ce este a lor.

(O victime a zelului pré mare de disciplina.) „Mesagerulu din Brail'a“, unu nou diariu, ce apare sub acestu titlu, ne istorisese urmatoriulu regretabilu faptu petrecutu in Brail'a: „In sér'a de 21 Ianuariu, caporalulu I. Visurénu remasese nótea cu alti patru camaradi ai sei prin orasiu. Pe la órele 12 p. m. trecéndu patrulu de patru soldati pontonieri, insoçiti de unu sergentu, i-a surprinsu intr'o carciuma din strad'a Foburgului si ia somatu se mérga la casarma. Apropiandu-se de casarma caporalulu Visurénu, se abatú la o carciuma, se si aprinda o tigara, esindu de acolo a incepu se fuga spre pórt'a casarmii; atuncea sergentulu a inceputu se strige: „trageți mei in elu“, si nici mai puçinu, unulu din soldatii, mai imprudentu, descarca unu glontiu spre elu, dér' nu l'a nemeritu; sergentulu strigá inca odata „trage mai bine me de 'lu culca la paméntu!“ De astadata inse si glontiulu fu mai imprudentu, decátu soldatulu, cá-ci 'lu vizase la ochi si ilu nemeritu dreptu in spate si lovitura a fostu asia de mortala incátu se crede, cá a incetatu din vieatia imediatu. cá-ci cumu a caditu in zapada cu faci'a in josu nu s'a mai veditu miscandu-se. Astfeliu se petrecu acésta drama sangerósa, care a lasatu regrete in inimile tuturoru, mai cu séma, cá acestu caporalu este unulu din soldatii, care, pe campulu de resbelu, a fostu de trei ori in focu, in plóea de glóntie si de obuse si n'a fostu nicidecumu ranitu; celu puçinu, acumu a trebuitu in timpu de pace se móra de unu singurn glontiu esitu din arm'a unui camaradu alu séu. Visurénu era unu soldatu desteptu si órecumu instruitu si era recomandat de sergentu. Elu era din comun'a Ianca, judetiulu Brail'a uniculu fiu alu locu. Visurénu, unulu din locuitorii cei mai de frunte si cu avere mai mare. Acestu faptu atatu de regretabilu, credemu, cá va atrage atentiunea sieflor militari, cá se dé mai bune instructiuni soldatiloru, a nu mai trage cu arm'a intr'unu omu de sub paz'a lor, candu faptulu seu nu atrage decátu o pedépsa disciplinara.

Scire ultima.

Bucuresci, 20 Februariu. Dupace intre guvernulu romanu si russescu s'au schimbatu declaratiuni multiamitóre conflictulu in privinti'a Arab-Tabiei s'a aplanatu. Guvernulu principelui Carolu a insciintiatu pe marile puteri, cá generalulu Anghelescu a datu ordinu trupelor romane se se retraga din Arab-Tabia.

Fórté importantu!

In depositoryulu de incaltiaminte alu lui

I. Sabadeanu,
in Brasiovu, strad'a Calderariloru Nr. 493, costa:

4³/₄ fl. v. a. 1 parechia ghete barbatesci tari cu 2 talpi vachsu, marochinu s. c. l.

3³/₄ fl. v. a. 1 parechia ghete de dame, tari cu 2 talpi, vitielu, gems, marochinu etc.

2 fl. v. a. 1 parechia ghete pentru copii si 2¹/₂ fl. 1 parechia ghete pentru fetitie, tari, cu 2 talpi, de vitielu, marochinu etc.

Si dupa mesura se póte comandá acésta incaltiaminte.

Pretiriile aceste se intielege per cass'a (bani gat'a). Celoru, cari cumpera séu comanda in en gros (cu toptanulu), li se face si alte modificari in pretiuri.

Tóte alte incaltiaminte de luesu etc. sunt tare scadiute in pretiuri. **Lagaru mare** de totufeliulu de incaltiaminte barbatesci, de dame si copii: **peste 3 mii parechi fabricatu propriu, germanu si francesu.**

Assortimentu mare in palarii si siepci pentru barbati si copii cu **pretiuri fórté eftine.** Comande din afara se efectueza promptu si franco se primesce inapoi ce nu convine.

Alifa a vindecá bataturi (ochiuri) si degeraturi á 30 si 50 cr. cuthi'a. 2—*

Fórté importantu!

Cursulu la burs'a de Vien'a
din 22 Februariu st. n. 1879.

5% Rent'a charthia	Oblig. rurali ungare	76.25
(Metalliques) 63.35	„ „ Banat-Timis.	81.—
5% Rent'a-argintu (im-	„ „ transilvane.	76.50
prumutu nationalu). 64.35	„ „ croato-slav.	85.—
Losurile din 1860 . 115.30	Argintulu in marfuri .	100.—
Actionile bancii nation. 791.—	Galbini imperatesci .	5.50
„ instit. de creditu 229.50	Napoleond'ori . . .	9.28 ¹ / ₂
Londr'a, 3 luni. 116.50	Marci 100 imp. germ. .	57.25

Editoru: **Iacobu Muresianu.**
Redactoru responsabilu: **Dr. Aurel Muresianu**
Tipograf'a: **Ioane Gótt si fiin Henricu.**